

**EKINZORLARNI, O‘RMONLARNI, DARAXTLARNI YOKI BOSHQA
O‘SIMLIKLARNI SHIKASTLANTIRISH YOXUD NOBUD QILISHI JINOYATINING
JINOIY-HUQUQIY TAVSIFI**

Qurbonov Javoxir Odil o‘g‘li.

O‘zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi “Tergov faoliyati”
mutaxassisligi bo‘yicha magistratura tinglovchisi.

E-mail: zhavokhir.kurbonov@mail.com; Phone: +99897 904-11-18

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11521063>

Annotatsiya. Maqolada ekinzorlarni, o‘rmonlarni, daraxtlarni yoki boshqa o‘simliklarni shikastlantirish yoxud nobud qilish jinoyatining jinoiy-huquqiy tavsifi nazariy va amaliy misollar orqali tahlil qilingan. Tahlillar asosida ushbu jinoyatni yanada takomillashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Tayanch Tushunchalar: O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi, jinoyat, jazo, jazoni yengillashtiruvchi holatlar, huquqni muhofaza qilish organlari, tergov faoliyati, ekinzorlar, o‘rmonlar, daraxtlar, shikastlantirish, nobud qilish, jinoiy-huquqiy tavsif.

**CRIMINAL-LEGAL DESCRIPTION OF THE CRIME OF DAMAGE OR
DESTRUCTION OF FIELDS, FORESTS, TREES OR OTHER PLANTS**

Abstract. The article analyzes the criminal-legal description of the crime of damaging or destroying crops, forests, trees or other plants through theoretical and practical examples. Proposals for further improvement of this crime have been developed based on the analysis.

Key words: Criminal Code of the Republic of Uzbekistan, crime, punishment, mitigating circumstances, law enforcement agencies, investigative activities, crops, forests, trees, damage, destruction, criminal-legal description.

**УГОЛОВНО-ПРАВОВОЕ ОПИСАНИЕ ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПОВРЕЖДЕНИЯ ИЛИ
УНИЧТОЖЕНИЯ ПОЛЯ, ЛЕСА, ДЕРЕВЬЕВ ИЛИ ДРУГИХ РАСТЕНИЙ**

Аннотация. В статье на теоретических и практических примерах анализируется уголовно-правовая характеристика преступления, связанного с повреждением или уничтожением посевов, лесов, деревьев или других растений. На основе анализа разработаны предложения по дальнейшему совершенствованию данного преступления.

Ключевые слова: Уголовный кодекс Республики Узбекистан, преступление, наказание, смягчающие обстоятельства, правоохранительные органы, оперативно-розыскные мероприятия, посевы, леса, деревья, повреждение, уничтожение, уголовно-правовая характеристика.

KIRISH

So‘nggi yillarda ijtimoiy – iqtisodiy rivojlanish darajasining tobora ortib borayotganligi o‘z navbatida barqaror rivojlanishning muqarrar shartlaridan biri sifatida atrof-muhitni muhofaza qilish zaruriyatini keltirib chiqarmoqda. Shu ma’noda atrof muhitni turli huquqqa xilof ta’sirlardan muhofaza qilish – jinoyat, ma’muriy, ekologiya va boshqa huquq sohalarining ustuvor vazifalaridan biriga aylanib ulgardi.

Ekologik huquqbuzarliklar miqdorining ortishi, atrof muhit sifatining pasayishi, atrof muhitni muhofaza qilish huquqiy normalarining darajasini oshirish, ushbu muammoni hal qilish bo'yicha umumiy sa'y-harakatlarni birlashtirishni taqozo etadi. Insoniyat XXI asrga qadam qo'yar ekan, uning oldida olamni asrash, kelajak avlodning barqarorligini ta'minlash, turli ekologik muammolarning oldini olishdek dolzarb masala ko'ndalang turibdiki, bu hech kimni tashvishga solmay qolmaydi.

O'zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi muqaddimasining o'zida ham O'zbekistonning yagona xalqi ".....mamlakatimizning bebaho tabiiy boyliklarini ko'paytirishga hamda hozirgi va kelajak avlodlar uchun asrab-avaylashga hamda atrof-muhit musaffoligini saqlashga astoydil ahd qilib", Konstitutsiyani qabul qilganligimizni nazarda tutadi. Shuningdek, Konstitutsiyamizning 62-moddasida ham "Fuqarolar atrof tabiiy muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo'lishga majburdirlar" deb qat'iy belgilangan.

Asosiy qism. Ekinzorni, o'rmonlarni, daraxtlarni yoki boshqa o'simliklarga shikast yetkazish yoki ularni nobud qilganlik uchun jinoiy javobgarlik belgilash orqali Respublikamiz hududida ekinzorlarni, o'rmonlarni, daraxtlarni yoki boshqa o'simliklarga shikast yetkazish va ularni nobud qilishning oldini olishga intiladi.

O'zbekiston Respublikasi JKning 198-moddasi bilan jinoiy javobgarlikning belgilanishidan maqsad davlat o'rmon fondi, o'rmon fondidan tashqaridagi o'simliklar, ekinzor yoki boshqa dov-daraxtlarni qonunga xilof ravishda kesish, yong'in, sanitariya xavfsizligi qoidalariga rioya qilmaslik, payhon qilish yo'li bilan shikast yetkazish yoki ularni nobud qilishning oldini olishdan iboratdir.

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi o'rmondan foydalanish va ularni muhofaza qilish hamda zararli modda va chiqindilar bilan munosabatda bo'lish qoidalarini belgilaydi, zararli moddalarni chiqarib tashlash tartibi va me'yori belgilaydi. O'zbekiston Respublikasida davlat organlari tomonidan o'rmon xo'jaligini boshqarishni, o'rmon holati, undan foydalanish, uni tiklash, muhofaza qilish ustidan davlat nazoratini amalga oshirish tartibini O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi, O'zbekiston Respublikasining ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi, 1992-yil 9-dekabr kuni "Tabiatni muhofaza qilish to'g'risida" gi O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 2018-yil 16-aprelda qabul qilingan. O'zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi "O'rmon to'g'risida" gi Qonuni, 1999-yil 22-noyabrda qabul qilingan Vazirlar Mahkamasining "Respublika o'rmonlarini himoya qilish bo'yicha ayrim me'yoriy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida" gi 506-sonli Qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2030-yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasining atrof-muhitni muhofaza qilish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida» 2019-yil 30-oktabrdagi PF-5863-sonli Farmoni, Respublikasi Prezidentining "Respublikada ko'klamzorlashtirish ishlarini jadallashtirish, daraxtlar muhofazasini yanada samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" gi 2021-yil 30-dekabr kuni PF-46-sonli Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Davlat o'rmon fondiga kirmaydigan daraxtlar va butalarni ekish, parvarish qilish va ulardan foydalanish tartibini yanada takomillashtirish to'g'risida" gi 2022-yil 22-avgust kuni 464-sonli Qarori bilan tartibga solinadi.

Jinoyatning **obyekti** ekinzor, oʻrmonlar, daraxtlar yoki boshqa oʻsimliklar atrof tabiiy muhitning tabiiy qismi va boyligi sifatida ulardan tegishli darajada foydalanish yoʻli bilan saqlashni taʼminlash sohasida yuzaga keladigan va shakllanadigan ijtimoiy munosabatlardir.

Ekinzorlarni, oʻrmonlarni, daraxtlarni yoki boshqa oʻsimliklarni shikastlantirish yoxud nobud qilish jinoyati sodir etilishi natijasida nobud boʻlgan meva, manzarali daraxtlardan olinadigan badiiy estetik hordiq, mahsulotlarga boʻlgan mulk huquqiga qoʻshimcha obyekt boʻlishi mumkin.

Mazkur jinoyatning predmeti oʻrmonlardagi daraxt, butazorlarning har xil turlari hamda oʻrmon fondiga kirmaydigan yoki kesish taqiqlangan daraxtlar, butazor, ekinzor va boshqa dov-daraxtlardir.

Oʻzbekiston Respublikasining “Oʻrmon toʻgʻrisida” gi Qonunining 4-moddasida “**Oʻrmon**” tushunchasiga taʼrif berib oʻtilgan. Mazkur qonunga koʻra: “**Oʻrmon** - oʻrmon fondi yerlaridagi oʻzaro taʼsir koʻrsatuvchi va atrof-muhitga taʼsir koʻrsatadigan, ekologik va ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatga ega daraxtlar, butalar va boshqa tabiiy obyektlar (yer, yer osti boylıkları, suv, oʻsimlik va hayvonot dunyosi, atmosfera havosi) majmui” deb huquqiy taʼrif berilgan.

Ekinzor deganda - daraxt koʻchatlari, buta oʻsimlik va boshqa oʻsimliklar, sunʼiy oʻtqazilgan daraxt koʻchatlari hamda unib chiqmagan urugʻlar tushuniladi.

Obyektiv tomondan JK 198-moddasi 1-qismida koʻrsatilgan jinoyat olov bilan ehtiyotkorona munosabatda boʻlmaslik natijasida ekinzorlar, oʻrmonlar, daraxtlar yoki boshqa oʻsimliklarga shikast yetkazish yoxud ularni nobud qilish koʻp miqdorda zarar yetkazilishi yoki boshqacha ogʻir oqibatlariga sabab boʻlishida ifodalanadi.

Ekinzorlar, oʻrmonlar, daraxtlar yoki boshqa oʻsimliklarni **shikastlantirish** - daraxtlar va butalar ichini oʻyish, ularning atrofiga ildiz boʻgʻzidan koʻpi bilan 20 sm masofagacha yaqinlikda qattiq qoplama (beton, asfalt) yotqizish, yoqish, taqiqlangan (muddati oʻtgan) kimyoviy va biologik vositalar bilan ishlov berish yoki kimyoviy va biologik vositalarni notoʻgʻri qoʻllash, shuningdek, oʻsishdan toʻxtash va qurib qolish darajasigacha zarar yetkazuvchi har qanday xatti-harakatlar.

Ekinzorlar, oʻrmonlar, daraxtlar yoki boshqa oʻsimliklarni **nobud qilish** - bu ekinzorlar, oʻrmonlar, daraxtlar yoki boshqa oʻsimliklarning batamom yonib ketishi tushuniladi.

JK 198-moddasining 1-qismida nazarda tutilgan jinoyat, agar olov bilan ehtiyotkorona munosabatda boʻlmaslik natijasida ekinzorlar, oʻrmonlar, daraxtlar yoki boshqa oʻsimliklarga koʻp miqdordagi zarar yetkazilsa yoki ular nobud qilinsa yoxud boshqa ogʻir oqibatlar kelib chiqsa, tugallangan jinoyat deb topiladi.

Yetkazilgan zarar miqdorini baholashda oʻrmon xoʻjaligi mutaxassislari xizmatiga murojaat etish zarur, ular yongʻinga duchor boʻlgan maydonni, daraxtlar maydonini, navlarini va hokazolarni hisobga olishlari kerak.

Koʻp miqdordagi zarar deganda esa – jinoyat sodir boʻlgan vaqtdagi bazaviy hisoblash miqdorining 300 baravaridan 500 baravarigacha boʻlgan miqdori hisoblanadi.

Yetkazilgan zarar miqdorini baholashda sud yongʻin maydoni, yongʻinda nobud boʻlgan daraxtlar (yetilgan, yetilib kelayotgan) miqdori, yongʻinda nobud boʻlgan yoki shikast yetgan oʻrmon massivlaridagi oʻrmon kategoriyasi, daraxtlarning navi va ularning xoʻjalik, maxsus, ilmiy va boshqa qimmatini hisobga olgan holda har bir muayyan holatdan kelib chiqishi kerak. Undan

tashqari, masalan, suvni tartibga soluvchi va tabiatni muhofaza qilish xususiyatiga ega bo'lgan, sun'iy o'stirilishi qiyin bo'lgan tog' archali o'rmon massiviga shikast yetishi yoki ularning nobud bo'lishi, yoxud qo'riqxonalarda o'suvchi, respublikada mevachilikni o'rganish va rivojlantirish uchun seleksiya-genetika fondini tashkil etuvchi subtropik va boshqa qimmatli yovvoyi o'simliklarning nobud bo'lishi ko'p miqdordagi zarar sifatida kvalifikatsiya qilinishi kerak.

O'rmonga shikast yetkazish va uni nobud qilish bilan yetkazilgan zarar miqdori ularning har xil turlari salbiy oqibatlarini hisobga olgan holda belgilanadi. Zarar miqdoriga daraxtlarning amaldagi narxi bo'yicha hisoblangan talafot bahosi, nobud bo'lgan o'rmon o'rniga yangi o'rmon ekini va yosh o'rmonni o'stirish, hududni tozalash uchun ketadigan xarajatlar kiradi. Zarar summasiga yong'inni o'chirishga ketgan barcha xarajatlarni ham kiritish mumkin.

Tahlil etilayotgan jinoyat bo'yicha og'ir oqibatlar deganda:

- * ekinzorni tiklab bo'lmaydigan darajada nobud qilinishi;
- * o'rmon va boshqa dov-daraxtlarni o'zining bosh ekologik funksiyasini bajara olmaydigan darajada shikastlantirish;
- * Ekologik muvozanatning buzilishi;
- * yashil dov-daraxtlarning foydalanishga yaroqsizligi;
- * daraxtlarning qimmatli navlarining nobud bo'lishi;
- * va boshqalar tushuniladi.

Olov bilan ehtiyotkorona munosabatda bo'lmaslik bilan ekinzor, o'rmon yoki boshqa dov-daraxtlarga shikast yetkazish yoki ularni nobud qilish shaklida ko'p miqdorda zarar yetkazish yoxud boshqacha og'ir oqibatlar o'rtasidagi sababiy bog'lanishni aniqlash shart. Bunda ekinzor, o'rmon yoki boshqa dov-daraxtlarga shikast yetkazish yoki ularni nobud qilish boshqa tabiiy omillar - qurib ketish, chaqmoq chaqishi natijasida emas, balki olov bilan ehtiyotkorona munosabatda bo'lmaslik natijasida kelib chiqqan bo'lishi kerak.

Subyektiv tomondan tahlil etilayotgan moddaning 1-qismi aybning ehtiyotsizlik shaklida, o'z-o'ziga ishonish yoki jinoiy beparvolikda ifodalanadi.

JKning 198-moddasi 1-qismida nazarda tutilgan jinoyatning **subyektiv** –16 yoshga to'lgan, aqli raso, jismoniy shaxs.

JK 198-moddasining 2-qismi **obyektiv tomon** sifatida shaxsning o'rmonlarni, davlat o'rmon fondiga kirmaydigan daraxtlarni yoki boshqa o'simliklarni qonunga xilof ravishda kesishi natijasida ko'p miqdorda zarar kelib chiqishida ifodalangan huquqqa xilof harakatini, amalga oshirilgan harakat va kelib chiqqan oqibat o'rtasidagi sababiy bog'lanishni nazarda tutadi.

O'rmonlarni, daraxtlarni yoki boshqa o'simliklarni qonunga xilof ravishda **kesish** deganda, daraxtlar va butalar asosiy tanasining tag qismidan yoki o'sishdan to'xtatish darajasigacha yuqori qismidan kesib (qirqib) olib tashlash tushuniladi.

O'rmonlarni, daraxtlarni yoki boshqa o'simliklarni qonunga xilof ravishda kesganlik uchun javobgarlik daraxt tanasini ildizidan ajratishning har qanday ko'rinishi (kesish, arralash) ya'ni o'sib turgan daraxt yoki butalarning nobud bo'lishiga olib keladigan har qanday harakat uchun yuzaga keladi. Bunda aybdor shaxs qonunga xilof ravishda kesilgan daraxtdan foydalangan yoki uni o'sha joyda qoldirib ketganligi muhim emas.

Ko'p miqdordagi zarar yetkazilgan vaqtdan boshlab jinoyat tugallangan hisoblanadi.

JK 198-moddasi 2-qismining **subyektiv tomoni** to'g'ri qasddan sodir etiladi, chunki shaxs qonunga xilof ravishda daraxt, buta va boshqa dov-daraxtlarni kesishni amalga oshira turib, maxsus ruxsatnomasiz yoki unda ko'rsatilganidan boshqa maydonda, ko'p miqdorda yoxud daraxtning boshqa navini kesayotganini anglagan, bunday harakatlar natijasida ko'p miqdordagi zarar kelib chiqishiga ko'zi yetgan va buni xohlagan, bunday oqibatlar yuz berishiga ongli ravishda yo'l qo'ygan bo'ladi.

JKning 198-moddasi 2-qismida nazarda tutilgan jinoyatning **subyektiv** –16 yoshga to'lgan, aqli raso, jismoniy shaxs.

JK 198-moddasi 3-qismining **obyektiv tomoni**: Ekinzorlarni, o'rmonlarni, daraxtlarni yoki boshqa o'simliklarni qasddan shikastlantirish, payhon qilish, nobud qilish, qasddan shikast yetkazish, ularni payhon qilish, nobud qilish; oqibat - ko'p miqdorda zarar yetkazish, shuningdek, harakat yoki harakatsizlik (parvarish qilish yuzasidan majburiyatlarni bajarmaslik) bilan kelib chiqqan oqibat o'rtasidagi sababiy bog'lanishdan iborat.

Payhon qilish deganda, ekinzorlarni bosib tashlash, haydash, suv va boshqa suyuqlik bilan bostirish tushuniladi. Ekinzorni payhon qilishga ko'p miqdorda zarar keltiradigan sigirlarni o'tlatish va u yerdan haydab o'tish ham kiradi.

kundakov qilish — daraxtlar va butalarni ildizi bilan qo'porib olish.

Jinoyatning **subyektiv tomoni** - qasd, shaxs o'z qilmishining ijtimoiy xavflilik xususiyatini anglagan va uning ijtimoiy xavfli oqibatlar – ekinzorlarni, o'rmonlarni, daraxtlarni yoki boshqa o'simliklarga shikast yetkazish, ularni payhon qilish, nobud qilishning yuz berishini istagan va ongli ravishda yo'l qo'ygan va bunga beparvo munosabatda bo'ladi.

Sharhlanayotgan moddaning 3-qismida ko'rsatilgan jinoyat moddiy tarkibli bo'lib, dispozitsiyada nazarda tutilgan oqibat kelib chiqqan vaqtdan e'tiboran tugallangan hisoblanadi.

Jinoyat **subyektiv** ushbu moddadagi barcha hollarda o'n olti yoshga to'lgan, aqli raso, jismoniy shaxs hisoblanadi. O'rmonda va unga yaqin joyda ishlaganda yong'inga qarshi xavfsizlik choralariga rioya qilmagan, yoki xizmat vakolatidan o'rmonni kesish uchun yoxud boshqa yo'l bilan ko'p miqdorda zarar, og'ir oqibatlar keltirib chiqarish uchun foydalangan mansabdor shaxslar JK 205, 206, 207-moddalari bilan jinoyatlar majmui bo'yicha javobgarlikka tortiladilar.

Ekinzor, o'rmon yoki boshqa dov-daraxtlarga shikast yetkazish, ularni payhon qilish, nobud qilishda aybdor shaxslar jinoiy javobgarlikka tortilishidan qat'i nazar, moddiy javobgarlikka tortiladilar va qonunga xilof ravishda topilgan mahsulot olib qo'yiladi. Zarar miqdori o'rmon ekinlari va dov-daraxtlari nav tarkibining qiymatidan kelib chiqib belgilanadi.

Mazkur jinoyat ko'rsatilgan JKning 198-moddasi 4-qismiga muvofiq, yetkazilgan moddiy zarar uch karra miqdorida qoplangan taqdirda, ozodlikdan mahrum qilish tariqasidagi jazo qo'llanilmaydi.

1-taklif. O'zbekiston Respublikasi MJtKning 104-moddasida Ekinzorlarni payhon qilish, qishloq xo'jalik ekinlarining dalada to'plab qo'yilgan hosiliga zarar yetkazish yoki uni yo'q qilib yuborish, ko'chatlarga shikast yetkazganlik uchun ma'muriy javobgarlik belgilangan bo'lib, unga ko'ra chorva mollar yoki parrandalarning xo'jalik ekinzorlarini payhon qilishi, qishloq xo'jalik ekinlarining dalada to'plab qo'yilgan hosiliga zarar yetkazishi yoki uni yo'q qilib yuborishi, ko'chatlarga shikast yetkazilganda ma'muriy javobgarlik vujudga kelishi nazarda tutilgan.

Mazkur huquqbuzarlik tarkibining kelib chiqishi uchun zaruriy shart bo'lgan zarar miqdori aniq ko'rsatilmagan va JKning 198-moddasi 3-qismi tarkibiy tuzilishidan ajratib turish uchun zarar miqdori yuqori chegarasi esa ajratib ko'rsatilmagan.

Bu esa sud-tergov amaliyotida qonunga muvofiq bir xillikni qo'llashda ixtiloflar, JKning 198-moddasi 3-qismida nazarda tutilgan jinoyatni sodir etgan shaxslarni javobgarlikdan qochishi uchun huquqiy bo'shliq yuzaga keltiradi.

Shu sababli JKning 198-moddasi va MJtKning 104-moddasini farqlash uchun zarar miqdori chegarasini aniq belgilash lozim deb hisoblaymiz.

2-Taklif. Xuddi shunday, O'zbekiston Respublikasi MJtKning 79-moddasida Daraxtlarni, butalarni, boshqa o'simliklarni va nihollarni qonunga xilof ravishda kesish, kundakov qilish, shikastlantirish, yo'q qilish yoki boshqa joyga ko'chirib o'tkazish uchun ma'muriy javobgarlik belgilangan bo'lib, unga ko'ra daraxtlarni, butalarni, boshqa o'simliklarni va nihollarni qonunga xilof ravishda kesish, kundakov qilish, shikastlantirish, yo'q qilish yoki boshqa joyga ko'chirib o'tkazish amalga oshirilganda ma'muriy javobgarlik vujudga kelishi nazarda tutilgan.

Mazkur huquqbuzarlik tarkibining kelib chiqishi uchun zaruriy shart bo'lgan zarar miqdori aniq ko'rsatilmagan va JKning 198-moddasi 3-qismi tarkibiy tuzilishidan ajratib turish uchun zarar miqdori yuqori chegarasi esa ajratib ko'rsatilmagan. Bu esa sud-tergov amaliyotida qonunga muvofiq bir xillikni qo'llashda ixtiloflar, JKning 198-moddasi 3-qismida nazarda tutilgan jinoyatni sodir etgan shaxslarni javobgarlikdan qochishi uchun huquqiy bo'shliqni yuzaga keltiradi.

Shu sababli JKning 198-moddasi va MJtKning 79-moddasini farqlash uchun zarar miqdori chegarasini aniq belgilash lozim deb hisoblaymiz.

3-taklif. Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi MJtKning 84-moddasida o'rmonlarda yong'in xavfsizligi talablarini buzish uchun ma'muriy javobgarlik belgilangan bo'lib, unga ko'ra o'rmonlarda yong'in xavfsizligi talablarini buzish harakatlari (harakatsizlik) sodir etilganida ma'muriy javobgarlik vujudga kelishi nazarda tutilgan.

Mazkur huquqbuzarlik tarkibining kelib chiqishi uchun zaruriy shart bo'lgan zarar miqdori aniq ko'rsatilmagan va JKning 198-moddasi 1-qismi tarkibiy tuzilishidan ajratib turish uchun zarar miqdori yuqori chegarasi esa ajratib ko'rsatilmagan. Bu esa sud-tergov amaliyotida qonunga muvofiq bir xillikni qo'llashda ixtiloflar, JKning 198-moddasi 1-qismida nazarda tutilgan jinoyatni sodir etgan shaxslarni javobgarlikdan qochishi uchun huquqiy bo'shliqni yuzaga keltiradi.

Shu sababli JKning 198-moddasi va MJtKning 84-moddasini farqlash uchun zarar miqdori chegarasini aniq belgilash lozim deb hisoblaymiz.

4-taklif. Bundan tashqari, JKning 198-moddasining javobgarlikni og'irlashtiruvchi holatlarda sodir etilganda, (takroran, bir guruh shaxslar tomonidan oldindan til biriktirib, juda ko'p miqdorda zarar yetkazib va hokazolar) aynan kvalifikatsiya belgilari mavjud emas, og'irlashtiruvchi holatlarda JKning 198-moddasida nazarda tutilgan jinoyatning sodir etilishi uning ijtimoiy xavflilik xususiyatini oshirib, belgilangan jazoning nomutanosibliigi esa bu turdagi jinoyatlarning oldini olishda samaradorlikka erishishni qiyinlashtiradi.

Shu munosabat bilan JKning 198-moddasi 4-qismini 5-qismiga o'tkazib, 4-qismida javobgarlikni og'irlashtiruvchi kvalifikatsiya belgilarini nazarda tutib, jinoiy jazoni og'irlashtirishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi T. "O'zbekiston" 2023-yil.
2. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi. O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari milliy bazasining rasmiy veb-sayti www.lex.uz.
3. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat–protsessual kodeksi. O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari milliy bazasining rasmiy veb-sayti www.lex.uz.